

(НИН, 24.12.2009)

Ни снег ни славље због укидања виза нису успели да смире буру незадовољства које је захватило судије Србије. На тек објављени списак изабраних и реизабраних судија скоро истоветно су реаговали и добитници и губитници, што баца сенку на најосетљивији део правосудне реформе - персоналне промене у судијском саставу. О томе за НИН говори Вида Петровић-Шкоро, бивша председница Врховног суда Србије, сада изабрана за судију новоформираног Врховног касационог суда.

- Управо сам доживела да ми се јави колега из унутрашњости, да ми честита што сам претекла. Ова реченица ме је увредила на неки начин, међутим он је додао – али и ја сам претекао. Страшно је када се судије једне земље осећају као претекли. У лонцу су остали неки који су претекли за лонац, а део је исцурио из лонца, као да смо пасуљ.

И трећина досадашњег судијског састава неће бити реизабрана.

Ми у ствари не знамо како је тачно утврђено да је Србији потребно нешто више од 1.800 судија. Битно је промењена организација судства. Није извршена права анализа стварних потреба за број судија с обзиром на промене. Сада се поставља ново питање – како је вршен реизбор којим се морао смањити број судија. Један број неизабраних су стручни, достојни и обучени, али нису бирани због потребног смањења броја. Са друге стране изабране су и неке судије које су по мом мишљењу морале да оду, због лустрационих разлога који су једино прихваћени од Венецијанске комисије као разлог нереизбора. Критеријуми нису доследно примењивани на све кандидате. Нису изабране ни судије које ће у року до годину дана испунити услове за пензију. Општи је осећај судија да њихови стварни квалитети нису били пресудни при реизбору. Последица тог осећаја – претеклости су управо те три категорије: они који су остали а нису смели да остану, где постоји сумња како су остали, затим они који су отишли а нису смели да оду, и на крају они који су остали и требало је да остану, сви са горким укусом.

Где видите разлоге за такве пропусте?

Мислим да је рок за реизбор био веома кратак. Критеријуми или нису постојали, или нису примењивани како треба. Ако у једном суду постоје четири судије који су квалитетни правници, нису довољно ажурни и заиста је добро да оду у нижи суд. Међутим, када се двоје изабере у нижи суд а двоје уопште не буду реизабрани, поставља се питање који је ту невидљиви критеријум. И утврдиш да је једина разлика што двоје судија имају брачног друга адвоката. . Онда се заиста поставља питање истинитости тврдње да брак са адвокатом није елиминаторни критеријум. Е, отуд тај горак укус. Не виде се критеријуми. И почнеш да верујеш да је већ више месеци актуелна прича о политичкој вољи неизбора због овога брачног критеријума селективно прихваћена.

У Високом савету судства истичу да су радили савесно, поштено и транспарентно. Имате ли ви такав утисак?

Не бих могла да прихватим објашњење које сам од чланова Савета чула на телевизији. Транспарентности очигледно није било, а колико сам на ТВ чула, они су потписали изјаву да о томе неће говорити за све време рада. То би се и могло толерисати да се при објављивању одлуке о избору дало и одговарајуће образложење. Отуда и сумња у примену критеријума. Иначе, да је било транспарентности не бисмо имали ситуацију да су се на листи поново изабраних нашле две судије за које у овом тренутку постоји предлог у Скупштини за њихово разрешење. Или случај умрлог судије који је изабран. То већ доводи у сумњу цео овај поступак. То не сме да се деси када се врши реизбор. О свакоме се морало дискутовати и не би смела да се деси грешка. Ако их има - сумња се и у савесност и стиче се утисак политизације.

Да ли је то могло да се обави савесно и темељно за 400 сати, како кажу у ВСС?

Никако. Без обзира на стално истицање да је Венецијанска комисија оценила квалитетно наше законе и критеријуме које је усвојио ВСС. Оцена Венецијанске комисије била је да реизбор није прихватљив за демократско друштво, а да је могућ у државама које имају проблем везан за лустрацију. Само у том случају је оправдано спровођење реизбора. Имајући у виду на који се начин бирају чланови ВСС, сматрали су да он нема потребне гаранције независности да врши лустрацију. И ево, то се показало као тачно. Колеге које су судиле у предмету Барбалић, колеге које су учествовале у предметима где је јасно испољено политичко одређење у суђењу, остале су судије. Значи, ово није била лустрација.

Пада у очи да је ВСС изабрао неке судије за које се зна да су и у скорије време кршиле принципе достојности и стручности.

Одбрана таквих случајева од стране чланова ВСС врши се на начин који није примерен правди. Није проблем у томе што је неко добијао накнаду за оно што је радио, већ што по закону то није смео да ради. Судије морају знати законе и применити их не само на друге, већ пре свега на себе. А пре неколико месеци једно министарство је проследило другом министарству писмо како да суди, па је одатле то отишло највишој судској инстанци, која га је проследила судовима. Нажалост, у неким судовима се и поступало на основу оваквих налога. За то нећу да кривим извршну власт. То је грешка судске власти, јер она не може и не сме да прихвата овакве налоге, мора имати снагу да се одупре политизацији.

ВСС упорно избегава да се јасно изјасни хоће ли бити образложене одлуке за судије које „нису претекле“, како би имали право на правни лек. Како то видите?

Опет имамо опречна образложења чланова Савета. Ако је ово поновни избор свих судија, онда се мора образложити шта је са постојећим судијама које нису изабране, њима по закону престаје радни однос. Морамо да знамо зашто је неко претекао а неко није. Не бих се сложила са чланом Савета који је рекао да ни посланици немају право на правни лек када истекне њихов мандат. То уопште није исто. Посланици се бирају на одређено време и то им није стално занимање. Судска власт се огледа у стручном вршењу посла, а да бисмо били независни добили смо функцију и уставну гаранцију сталности. И Венецијанска комисија и Европска комисија кажу да судија мора имати сталност судијске функције. Зато су и рекли – уколико се реизбор спроводи, који је могућ само због лустрације, мора постојати образложена одлука о губитку судијске функције и обезбедити се право на правни лек. Наш закон није предвидео обавезу ВСС да донесе такву одлуку, без чега нема могућности вођења редовног судског поступка. Што се тиче уставне жалбе, одлука о њој решава само да ли је кршено неко Уставом загарантовано право, али и у случају утврђења постојања кршења права не може обезбедити повратак на судијско место с обзиром на начин и услове избора судија.

Зашто су судије у великој мери ћутале?

Спорни критеријуми за (ре)избор судија

Пише: Вида Петровић-Шкеро
четвртак, 24 децембар 2009 13:14

То је веома битно питање. Проблем је што су се судије у последњих 18 година научиле да онај ко се буни, ко се бори – губи позицију. Не напредује, или, још горе, бива разрешен. Морам да подсетим да је нас 13 судија разрешено када смо се успротивили политизацији судија, захтевима да судије суде поштујући политичку вољу. Шта тек рећи за судије у мањим местима, где је политичка власт пресудна. Да ли ће бити бирани ако нису по вољи те власти, без обзира на квалитете судије. Ја не знам зашто председница Друштва судија није реизабрана. У прошлој години, колико сам упозната, била је на дужем боловању и то је разлог нешто мањег броја решених предмета, али већег од броја предмета које су решиле неке изабране судије. Многе колеге су мишљења да она није реизабрана зато што је била бучна борећи се за принцип сталности. Тако се цео ресор судске власти доводи до стања ћутања које је за ову грану власти погубно.

Разговарао Слободан Иконић